

Correctievoorschrift VMBO-GL en TL

2019

tijdvak 1

biologie CSE GL en TL

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Zingende muizen

1 C

2 maximumscore 2

- (de respons:) verandering van/meer ingewikkelde zang 1
- (de inwendige prikkel:) (geslachts)hormoon 1

PAH

3 D

4 maximumscore 1

de juiste aanvulling in de laatste regel:

proces	gas	richting van het proces
opname	zuurstof	van longblaasje naar haarvat
afgifte	koolstofdioxide	van haarvat naar longblaasje

Opmerking

Alleen aan een volledig juist ingevulde tabel 1 scorepunt toekennen.

5 maximumscore 2

- (genotype persoon P:) Aa/heterozygoot 1
- (genotype persoon Q:) aa/homozygoot recessief 1

Opmerking

Wanneer de kandidaat een andere letter gebruikt om het genotype aan te geven, dan ook de scorepunten toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blauwalgen

6 C

7 maximumscore 2

- (1:) koolstofdioxide/CO₂ 1
- (2:) zuurstof/O₂ 1

8 maximumscore 1

Een juiste onderzoeksvraag waaruit blijkt dat Ayşe en Danny de invloed van de temperatuur op de hoeveelheid blauwalgen (in slotwater) onderzoeken.

De axolotl

9 D

10 maximumscore 1

informatie over voedsel van watervlooien / over een plant/producent

11 maximumscore 1

balts(gedrag)

12 B

13 B

Sikkelcel-anemie

14 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat:

- (door niet goed functionerende rode bloedcellen) minder zuurstof beschikbaar is / kan worden vervoerd 1
- er (daardoor) te weinig verbranding kan plaatsvinden / te weinig energie vrijgemaakt wordt 1

15 B

Cafeïne

16 C

17 **maximumscore 1**
adrenaline

18 C

19 **maximumscore 2**
voorbeeld van een juiste berekening:
 $4 \times 250 \text{ ml} = 1000 \text{ ml energiedrank}$
 $1000 \text{ ml energiedrank levert } 10 \times 340 = 3400 \text{ kJ}$
 $3400 \text{ kJ} : 14.000 \text{ kJ} \times 100\% = 24\%$ (of nauwkeuriger)

- een juiste berekening van de hoeveelheid energie in 1000 ml energiedrank 1
- een juiste berekening van het gevraagde percentage, uitgaande van de berekende hoeveelheid energie in de ingenomen energiedrank 1

Gaan met die banaan

20 **maximumscore 1**
vetten

21 **maximumscore 1**
Uit de uitleg moet blijken dat voedingsvezels de darmperistaltiek stimuleren.

22 **maximumscore 1**
zetmeel

23 C

Vaccinatie bij ouderen

24 C

25 **maximumscore 1**
Uit de uitleg moet blijken dat gordelroos wordt veroorzaakt door hetzelfde virus dat waterpokken veroorzaakt.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

26 A

27 **maximumscore 2**

voorbeeld van een juiste berekening:

$49 + 90 = 139$ mensen krijgen longontsteking

waarvan ingeënt $49 : 139 \times 100 = 35\%$ (of nauwkeuriger)

- een juiste berekening van het totaal aantal gevallen van longontsteking 1
- een juiste berekening van het percentage ingeënten, uitgaande van het berekende totale aantal 1

Grauwe ganzen

28 **maximumscore 1**

de juist ingevulde tabel:

	juist	onjuist
Uit de resultaten van beide onderzoeken blijkt dat de mannetjes van de twee broedparen hun vrouwtje na anderhalf jaar nog herkennen.		X
Uit de resultaten van beide onderzoeken blijkt dat het verdwijnen van de partner stress veroorzaakt bij het mannetje.		X

Opmerking

Alleen aan een volledig juist ingevulde tabel 1 scorepunt toekennen.

29 **maximumscore 1**

Uit de uitleg moet blijken dat de ganzen het gedrag geleerd hebben door het krijgen van een beloning/voer.

30 **maximumscore 1**

kegeltjes

31 **maximumscore 1**

inprenting/inprenten

Baarmoederhalskanker

- 32 **maximumscore 1**
de juist ingevulde tabel:

	juist	onjuist
Het vaccin bevat antigenen van HPV.	X	
Vaccinatie tegen HPV biedt volledige bescherming tegen baarmoederhalskanker.		X

Opmerking

Alleen aan een volledig juist ingevulde tabel 1 scorepunt toekennen.

Pijn bij vissen

- 33 **maximumscore 2**
- hersenstam 1
 - kleine hersenen 1
- 34 **maximumscore 1**
Uit de uitleg moet blijken dat de impulsen bij een reflex niet via de grote hersenen geleid worden.
- 35 **maximumscore 1**
voorbeeld van een juist argument:
Vissen die geen pijnstillers kregen, gedroegen zich (na het experiment) anders (dan vissen die wel een pijnstillers kregen).

Golfstromen

- 36 **maximumscore 2**
een juiste voedselketen:
alg(en) → sardine(s)/ansjovis(sen) → dolfijn(en) → orka('s)
- vier juiste schakels in de juiste volgorde 1
 - de voedselrelaties op de juiste manier met pijlen aangegeven 1
- 37 **maximumscore 1**
één van de volgende abiotische factoren:
- voedingszouten
 - (zee)water/golfstroom
 - temperatuur

Vraag	Antwoord	Scores
38	C	
39	maximumscore 2 Uit de uitleg moet blijken dat:	
	• er door gebrek aan voedingszouten minder algen voorkomen (in het warme water)	1
	• er minder (sardines en ansjo)vissen voorkomen (door gebrek aan algen als voedsel)	1

Schubbeneters

40 **maximumscore 1**
evolutie(theorie)

41 E

42 C

43 A

De zwarte populier

44 **maximumscore 1**
Ja (dat is uit de beschrijving af te leiden / de populier kan zich geslachtelijk voortplanten), met een uitleg waaruit blijkt dat in de tabel staat dat er een bloeitijd is / dat er zaden zijn.

45 **maximumscore 1**
(letter/bloem) Q, met een uitleg waaruit blijkt dat dit de vrouwelijke bloem is

Opmerking

Voor het antwoord dat Q een stempel heeft geen scorepunt toekennen.

46 **maximumscore 1**
één van de volgende kenmerken:

- onopvallende kroonbladeren
- lange / uit de bloem stekende meeldraden
- grote/veervormige / uit de bloem stekende stempels
- droog/veel stuifmeel

47 **maximumscore 1**
Uit de uitleg moet blijken dat de bomen hetzelfde DNA hebben.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Nieuwe voorbehoedmiddelen

- 48 **maximumscore 1**
sterilisatie / onthouding
- 49 **maximumscore 1**
(letter) R
- 50 **maximumscore 1**
prostaat / zaadblaasje(s)
- 51 **maximumscore 1**
(letter) R
- 52 **maximumscore 2**
Uit de uitleg moet blijken dat:
- de SILCS zaadcellen tegenhoudt 1
 - de gel in de SILCS de beweging van zaadcellen remt 1
- 53 **D**
- 54 **maximumscore 1**
(letter) S
- 55 **C**

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 24 mei. Meteen aansluitend op deze datum start Cito met de analyse van de examens.

Ook na 24 mei kunt u nog tot en met 11 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

Grauwe ganzen

bron 1

André Karwath

geraadpleegd op 14 juni 2018 van:

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Grauwe_gans#/media/File:Anser_anser_\(aka\).jpg](https://nl.wikipedia.org/wiki/Grauwe_gans#/media/File:Anser_anser_(aka).jpg)

licentie CC BY-SA 2.5

biologie vmbo-GL en TL

Centraal examen vmbo-GL en TL

Tijdvak 1

Correctievoorschrift

Aan de secretarissen van het eindexamen van de scholen voor vmbo-GL en TL,

Bij het centraal examen biologie vmbo-GL en TL:

Op **pagina 7**, bij **vraag 25** moet

Uit de uitleg moet blijken dat gordelroos wordt veroorzaakt door hetzelfde virus dat waterpokken veroorzaakt.

vervangen worden door:

Uit het antwoord moet blijken dat gordelroos wordt veroorzaakt door hetzelfde virus dat waterpokken veroorzaakt / dat de ouderen na de vaccinatie zijn beschermd tegen gordelroos doordat ze antistoffen tegen het virus hebben aangemaakt.

Toelichting:

Uit reacties van docenten blijkt dat veel kandidaten antwoorden geven die ingaan op wat er in het lichaam van de ouderen gebeurt. Een dergelijk antwoord is uiteraard ook goed en met deze aanvulling willen we onnodige discussie tussen correctoren voorkomen.

en

Op **pagina 9**, bij **vraag 35** moet altijd 1 scorepunt worden toegekend, ongeacht of er wel of geen antwoord gegeven is, en ongeacht het gegeven antwoord.

Toelichting:

Het antwoord in het beoordelingsmodel is geen argument dat de conclusie van Lisa ondersteunt, maar een herhaling van de tekst waarin staat op basis waarvan Lisa haar conclusie heeft getrokken.

en

Op **pagina 10**, bij **vraag 45** vervalt de *Opmerking*.

Toelichting:

Het antwoord dat Q een stempel heeft, is juist. Op grond van de opmerking zou een leerling ten onrechte geen scorepunt krijgen voor dit antwoord. Daarom vervalt de opmerking.

NB

a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe in zowel de eigen toegekende scores als in de door de eerste corrector toegekende scores en meldt deze wijziging aan de eerste corrector. De tweede corrector vermeldt daarbij dat deze late wijziging een gevolg is van de aanvulling door het CvTE.

b. Als eerste en tweede corrector al overeenstemming hebben bereikt over de scores van de kandidaten, past de eerste corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe en meldt de hierdoor ontstane wijziging in de scores aan de tweede corrector. De eerste corrector vermeldt daarbij dat deze late wijziging een gevolg is van de aanvulling door het CvTE.

Voor de aanvulling bij vraag 35 geldt bovendien:

c. Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren. Dit dient om de onderzoeksgegevens gelijk te trekken aan de gegevens zoals die, na wijziging, in de schooladministratie voorkomen.

Het CvTE is zich ervan bewust dat dit leidt tot enkele aanvullende handelingen van administratieve aard. Deze extra werkzaamheden zijn in het belang van een goede beoordeling van de kandidaten.

Ik verzoek u dit bericht door te geven aan de correctoren biologie vmbo-GL en TL.

Namens het College voor Toetsen en Examens,

drs. P.J.J. Hendrikse,
voorzitter